

De Digitale Snelweg

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg. Interessant nieuws van het Eurobirdnet in maart en april 2002. Nummer 33

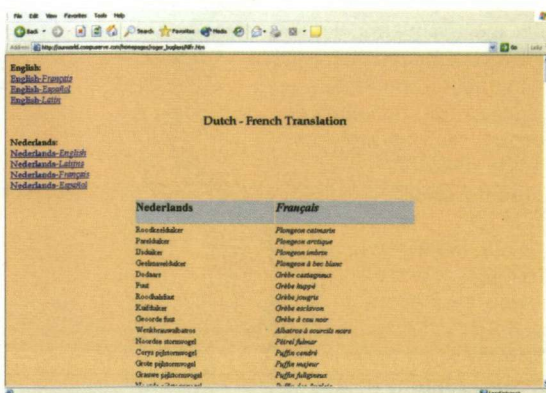
Peter C. Meijer

Lady Amherst

Namen van vogels zijn altijd interessant. Hoe kreeg een vogel die naam? Is er een betekenis? Dit geldt natuurlijk voor namen in de diverse dialecten, de landstalen en de wetenschappelijke namen. Diverse publicaties over dit onderwerp zijn reeds verschenen. Zo vroeg Elizabeth Winter uit de Verenigde Staten zich af hoe de 'Lady-Amherstfazant' (*Chrysolophus amherstiae*) aan haar naam kwam. Engelsman John Cantelo geeft een uitgebreid antwoord. 'De Lady-Amherstfazant is vernoemd naar gravin Sarah Archer (1762-1838)'. Zij was als jonge vrouw al in de natuur geïnteresseerd. Nadat haar man overleed, werd zij de eerste vrouw van

Lord William Pitt Amherst, de eerste graaf van Amherst. Hij werd de eerste Gouverneur-Generaal van Bengalen (1823-1828). De graaf was geïnteresseerd in planten. Engeland was destijds in oorlog met Birma en een zekere Sir Archibald Campbell was onderhandelaar voor de Engelsen. Toen er een vredesverdrag was getekend, kwam Sir Archibald verslag uitbrengen bij Graaf Amherst. Hij bracht twee fazanten mee, die de koning van Birma aan hem had gegeven voor Lady Amherst. Zij voegde de fazanten toe aan haar collectie levende vogels. Toen de familie terugging naar Engeland werden de twee fazanten meegenomen. Zij overleefden de lange reis, maar overleden spoedig daarna. Lady Amherst liet ze aan Benjamin Leadbeater zien, die ze de Latijnse naam gaf. In 1871 was er een eerste broedgeval in Engeland in het wild en daarna volgden veel andere succesvolle pogingen. Men vond deze vogelsoort wel mooi voor de Engelse parken. Nog steeds is er een populatie van deze soort te vinden.

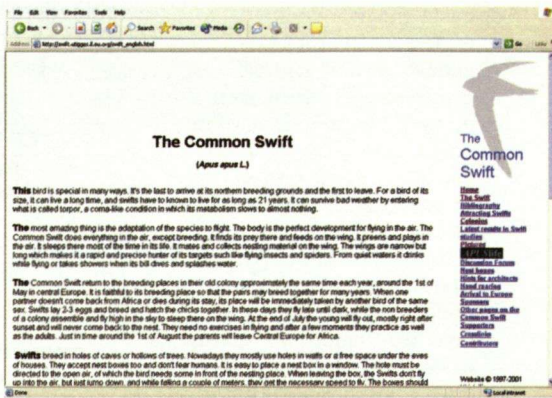
Er zijn eigenlijk maar weinig vogelsoorten vernoemd naar dames. Bo Beolens zegt er 89 met Engelse namen gevonden te hebben. Ze beginnen vaak met het voorvoegsel 'Lady', of 'Mrs.' of men gebruikt gewoon de voornaam. Bijvoorbeeld: Mrs. Moreaus Zanger (*Bathonocercus winifredae*), Mrs. Humes Fazant (*Syrmaticus humiae*) en de Theklaleeuwrik (*Galerida theklae*), de Virginiazanger (*Vermivora virginiae*), de Grace's Zanger (*Dendroica graciae*), de

Anna's Kolibri (*Mellisuga anna*) en de Zenaidaduif (*Zenaida aurita*) (In Walters' Complete Checklist Antilliaanse Treurduif, red.). Uit die naamgeving kun je opmaken hoe men tegen de vrouw aankeek. Naamgevers uit de Verenigde Staten gebruiken gewoon de voornaam. Zit daar een zekere sentimentaliteit in?

De vogel met de langste naam ter wereld was lange tijd: 'Queen Carola of Saxony's Six-wired Bird of Paradise', de Carola-Paradijsvogel of Carola's Parotia (*Parotia carolae*). De vogel is genoemd naar de echtgenote van Koning Albert van Saksen, Charlotte. Inmiddels noemt men deze vogel in het Engels Carola's Parotia. Een andere vraag over de mens in de vogelnaam lokt verscheidene vragen en antwoorden uit. De Orpheusgrasmus (*Sylvia hortensis*) heeft zijn naam te danken aan Orpheus, zoon van Apollo en de muze van de dichtkunst, Calliope. De god Apollo gaf Orpheus een lier en hij leerde daar zo mooi op spelen, dat iedereen betoverd werd door die mooie klanken en zijn gezang. Vanwege het fraaie zingen, zal Temminck de Orpheusgrasmus wel die naam hebben gegeven. Althans zo staat dit in het boek: 'The Oxford Book of British Bird Names' (W.B. Lockwood, Oxford University Press, 1984). Temminck deed dit in 1820 met de Latijnse naam '*Sylvia orphea*'. In Engeland zijn Mike Watkins en Bo Beolens bezig de herkomst van meer dan duizend vogelnamen waar mensennamen in betrokken zijn, na te speuren. Er zijn al diverse boeken over vogelnamen, maar nieuwe informatie blijft interessant.

Vogelnamen opzoeken in andere talen kan bij: http://www.babelbird.de/start_e.html, of http://ourworld.compuserve.com/homepages/roger_buglass/Nlfr.htm. Ook

http://www.bavarianbirds.de/start_e.html biedt mogelijkheden tot het opzoeken van namen in andere talen.

Gierzwaluwen (*Apus apus*)

De Gierzwaluwgroep mocht zich destijds in de belangstelling van Jaap Taapken verheugen. Regelmatig verschenen er verslagen over deze soort in ons blad. Een interessante website met veel wetenswaardigheden is: http://swift.utigges.il.eu.org/home_english.html. De taal is Engels, maar er is ook informatie in andere talen te vinden. Er wordt verwezen naar de Gierzwaluwgroep in Nederland. Wie is geïnteresseerd in deze vogel, kan hier als beginneling van alles vinden. Maar ook een gevorderde onderzoeker zal deze website zeker niet overslaan. Allerlei links zorgen voor heel veel informatie. Het is mogelijk via deze site in contact te komen met allerlei deskundigen. Een heus virtueel tijdschrift is te lezen onder de kop: 'Apluslife'. Natuurlijk worden er aanwijzingen gegeven hoe de soort te beschermen. Hoe moet je een nestkast op het dak maken. Wat is de

jaar	februari	maart	jaar	februari	maart	jaar	februari	maart
1979		08	1980		25	1981		11
1982		07	1983		13	1984		24
1985		22	1986		19	1987		25
1988		20	1989		08	1990		12
1991		07	1992		14	1993		13
1994		05	1995		11	1996		17
1997	24		1998		03	1999		05
2000	28		2001		06	2002		11*)

*) Op 8 maart 2002 werd de Tjiftjaf al gehoord in Sluis (Zeeuws-Vlaanderen).

Tabel 1 - Aankomstdata van de Tjiftjaf van 1979 tot en met 2002 in Sluis.

beste plaats? Welk onderzoek wordt er gedaan en wat zijn de resultaten. Zo heeft men de roep van de Gierzwaluw onderzocht. U weet wel dat hoge 'srrie-srrierr' dat in onze zomerluchten klinkt. Het blijkt dat er verschil in toonhoogte is. Mannetjes en vrouwtjes kunnen elkaar zo herkennen. Wel handig als je het in de lucht heel snel moet doen. Ook het territorium wordt zo afgebakend. Op zich logisch, maar dat is nu ook aangetoond. Reacties zijn er te vinden uit diverse landen. Ook die zijn interessant. Aanbevolen dus.

Vroege Tjiftjaf

Vroeger was de Tjiftjaf voor mij een lentrebode. Meestal net na mijn moeders verjaardag op 16 maart was hij er. Nog altijd vind ik dat de lente met deze zang begint. Echter al die overwinterende Tjiftjaffen maken mij soms wel in de war. Op 31 december hoorde ik op een mooie dag in de duinen van Castricum een Tjiftjaf zingen! Zelfs in oktober gaat dit vogeltje gewoon door met zijn zang. Vanaf begin maart is het een soort sport de vroegste Tjiftjaf te horen. Het blijkt dat de afgelopen jaren de Tjiftjaf steeds vroeger zijn lentezang laat horen (zie Tabel 1). Arjen Drost concludeert, op basis van gegevens geleverd door Philip Schepens uit België, dat de Tjiftjaf zijn aankomst elk jaar met ongeveer een halve dag vervroegt. Arjan past hier een formule op toe met P

ooievaars 16 maart 2002

De reis van Ooievaar Pumba van Plankendael naar Mauritanie.

Ooievaars Pumba en Donna op nest. Foto: Wim van de Bossche.

(0,007) en b (0,568) en zo berekent hij die halve dag eerder per jaar. Ieder van ons kan dit natuurlijk nakijken. Zeker als u de eerste datum van het horen van de Tjiftjaf hebt opgeschreven. Ook de mensen van de 'Natuurkalender' in Wageningen kunnen ons aangeven of deze trend juist is.

'Ooievaar Pumba na anderhalf jaar terug in Europa!'

Zo meldt ons Alfons Willems uit België. Hij schrijft: 'De Vlaamse ooievaars hebben het druk. In Plankendael, Zwin, Lokeren en Hofstade zijn ze druk aan het nestelen. Ooievaars uit Afrika haasten zich naar het noorden. Ooievaar Pumba is geboren in Plankendael in 2000. Hij vertrok in augustus van dat jaar naar het zuiden en stak op 20 september 2000 over naar Afrika. De winter bracht Pumba door in het zuiden van Mauritanië. In maart 2001 vertrok Pumba naar Marokko en bracht daar de zomer en ook de volgende winter door! Op 15 maart 2002 stak Pumba opnieuw de straat van Gibraltar over naar Spanje (36° 15' N 5° 46' W) en was na anderhalf jaar weer in

Europa. Ook de tweejarige Ooievaar Sasha uit Planckendael is sinds 12 maart 2002 zeer snel onderweg en is reeds in het noorden van Mali, aan de grens met Algerije nabij de Kreeftskeerkring (21° 11' N 1° 21' W). Volgens Wim van den Bossche van 'Natuurpunt vereniging zonder winstbejag (vzw)' is het uitzonderlijk dat een jonge ooievaar zijn ganse eerste en tweede levensjaar in Afrika doorbrengt. Het is normaal dat Ooievaars pas broeden in hun derde levensjaar maar meestal verlaten de onvolwassen vogels hun winterkwartieren om rond te hangen nabij potentiële broedplaatsen of rijke voedselgebieden rond de Middellandse Zee. Ooievaar Donna, die op de 25 februari 2002 uit Dos Hermanas in Zuid-Spanje was vertrokken, is goed onderweg en bereikte op 10 maart het noorden van Spanje in de Ebrovallei. Op de vroege namiddag van de vijftiende maart was Donna ongeveer vijftig kilometer ten noorden van Le Mans in het noordwesten van Frankrijk (48° 22' N 0° 01' E). Deze lente is heel spannend voor Donna, als driejarige vogel zou ze nu voor de eerste maal moeten broeden! Wij wachten af waar Donna zal terechtkomen. Ooievaar Jo zit trouw op zijn nest in Planckendael'. Voor verdere informatie surf naar: <http://www.ooievaars.vlaanderen.be>. 'Ooievaars zonder Grenzen' is een samenwerking tussen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Aminal; Dierenpark Planckendael, Natuurcentrum Het Zwin en Natuurpunt.

Huilen met de pet op!

Dat is het als ik al die verhalen weer lees over het afschieten van vogels op Malta. Torenvalken en kiekendieven die bijvoorbeeld door het weer niet verder kunnen vliegen, worden geschoten. Erbarmelijk. Zie ook: <http://www.timesofmalta.com/core/article.php?id=93818> over de aanhoudende narigheid op Malta. Wie, samen met andere vogelbeschermers, met eigen ogen deze situatie wil aanschouwen, kan

mee op een speciaal hiervoor opgezet kamp. Zie: <http://raptorcamp.birdlifemalta.org>. Maar ook elders in de wereld moet nog veel missie worden verricht. Onlangs was ik op Java en ik had mij goed voorbereid op het herkennen van de vogels. Nu valt dat in een tropisch land en vooral in bosgebieden niet mee. Je hoort veel, maar ziet nauwelijks iets. Dat heb ik ook ervaren. Gelukkig kon ik heel veel wenssoorten wel zien bij de talrijke vogeltjesmarkten onderweg. Wij reden ongeveer 1400 km naar Banyuwangi om over te steken naar Bali. De meeste soorten scoorde ik bij deze markten. Alle prachtige vogels zaten er in kooitjes. Wat was ik blij met bijvoorbeeld de Langsstaartklauwier (*Lanius schach*) die ik zag op de theeplantages van Malabar. En hoe verdrietig was het deze soort overal in kooitjes te zien. Vroeger had mijn vader twee Rijstvogeltjes (*Padda oryzivora*) in een kooi. Daar genoten wij van. Op Java zag ik op slechts drie plaatsen deze vogelsoort. Enkele bij elkaar. Ringmussen (*Passer montanus*) die waren er volop, maar die zag ik niet in kooien. Natuurlijk weet ik iets van de culturele achtergrond van de mensen daar en ook van hun economische achtergrond, maar triest... dat blijft het. Bovenstaande kwam in mij op toen ik las dat er in 1996/1997 onder andere 29.000 Gaaien geschoten zijn in Nederland (!). Daarnaast geeft Michel Kleemann van Sovon (<http://www.sovon.nl>) nog veel meer aantallen van geschoten dieren. De cijfers komen van de website van de KNVJ. In een beschaafd land zouden wij dieren in de natuur toch met rust moeten kunnen laten.

Reacties van lezers

Naar aanleiding van de reactie

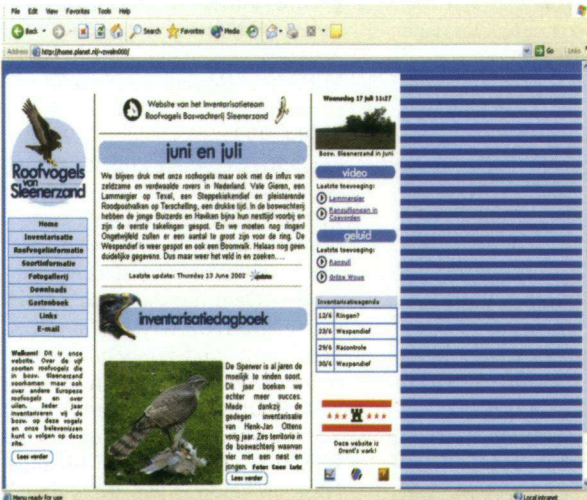
Falkland Jager (*Catharacta antarctica*) Zuid-Afrika.
Foto: Philip Coetzee.

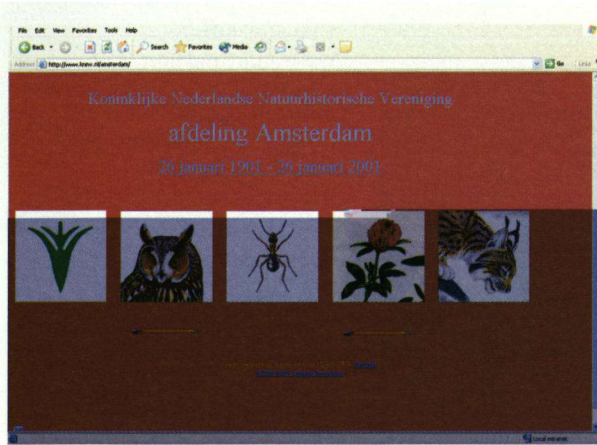
van Frank Warendorff en zijn vraag over de Pimpelmezen in 'het Vogeljaar' 50 (2), bladzijde 86, schrijft Alfons Willems uit België: 'Bijna steeds wanneer een rups, larve, enzovoort wordt genomen zien we toch duidelijk dat diverse vogelsoorten deze prooien eerst dood slaan of minstens dood (plat) wrijven. Dit laatste misschien voornamelijk om bepaalde giftige bestanden te vermijden die zijn opgeslagen in de huid of kliertjes bij de prooi. Daartoe kan ook de huid worden afgestroopt. Bij de Blauwborst kon ik dat regelmatig observeren als het vrouwtje bij het nest arriveerde en daar maar eerst haar prooien bewerkte voordat ze aan de jongen werden gegeven. Deze werkwijze werd ook toegepast op sprinkhanen en oorwormen. En waarschijnlijk zijn slokdarm, maag en de inhoud bij pulli tegen bepaalde toestanden terzake nog niet voldoende ontwikkeld. Een Roodborst en ook een Zanglijster pakten in ondiep water macro-invertebraten. Libellen- en keverlarven zijn bepaald geen doetjes en

die slaan ze eerst dood. De Roodborst vangt zelfs stekelbaars. Daarbij denk ik dat er wel een aantal larven zijn die bekend staan als vreetmachines en die daarvoor ook slachtoffers kunnen maken, zoals de levende Mol in de slokdarm van een reiger of Ooievaar fataal kan zijn. En in het aangehaalde geval van de Pimpelmezen zou bijvoorbeeld de hoeveelheid spindraad van de rupsen, wanneer die vrij komt in de maag, een dodelijke factor kunnen zijn?' Paul Marcus uit Amsterdam wijst op een andere waarneming in dit verband: 'In april 1990 zag ik hoe één van de drie Dwerggorzen die toen een tijdje pleisterden in Katwijk, een groene rups pakte en heel snel en volledig wilde, alvorens de inmiddels glazig witte, wriemelende massa naar binnen te werken. Dat was dus een voorbereiding voor eigen gebruik. Waarom de Dwerggorz dat deed is mij een raadsel. Misschien vond hij de buitenkant gewoon vies?' Wie de foto's van de Falkland Jager wil zien die door de inktvis werd opgegeten, kan naar <http://www.zestforbirds.co.za> surfen. Of u dan nog Calamaris wilt eten?

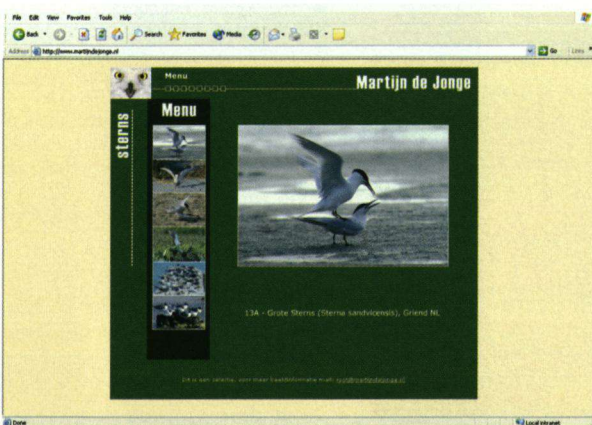
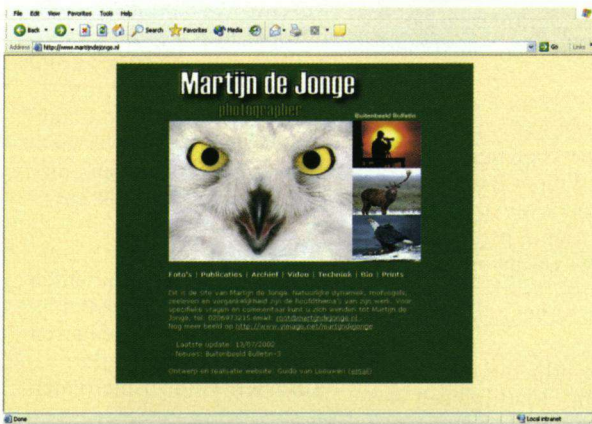
Interessante websites Steenarend gevolgd

Een veel bezochte website in maart 2002 was die van Albert Hidding. Trouwens in het land werd Albert even een bekende Nederlander. Diverse media wilden van hem weten hoe het zat met deze zestiende waarneming van een Steenarend in Nederland. Na de Steenarend in de Wieringermeer die ontdekt werd door de vogelaars van

Wierhaven bij het Robbenoordbos op Nieuwjaarsdag 1979, was er geen vogel meer die lange tijd ergens verbleef. De Steenarend is een prachtige soort uit mijn Wieringermeertijd, maar ook een soort die mede het begin van Dutch Birding markeert. In hun allereerste Nieuwsbrief van januari 1979 staat de Steenarend genoemd. De vogel in Drenthe zat op diverse plekken

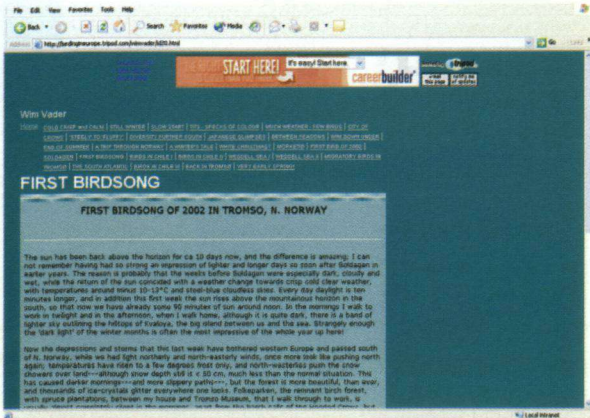

en was soms moeilijk te vinden. Albert hielp ons door op zijn site (<http://home.planet.nl/~zwalm000>) elke dag aan te geven waar de vogel gezien was. Zijn website is echter ook zonder Steenarend de moeite waard. 'Roofvogels van Sleenerzand' is de titel. Op de homepage vinden wij diverse knoppen waarachter veel interessants te lezen is. Bijvoorbeeld de knop 'roofvogelinformatie' met van alles over roofvogels in Nederland, in Europa, jachttechnieken, evolutie, anatomie en veel meer. Onder de knop 'soortbeschrijvingen' is van alles over roofvogels die hier te zien zijn, te lezen. Boswachterij het Sleenerzand krijgt volop aandacht. Een fotogalerij, een geluidenpagina en zelfs een videopagina maken de site in mijn ogen zeer compleet. Ik heb genoten van de video-opname waarbij de Steenarend een Haas probeert te pakken. In de Wieringermeer ving de vogel destijds ook Hazen. In de uitzending 'Vroege Vogels' liet men het enthousiasme van een medevogelaar uit die streek horen. Die geluidsopname is ook op de site te vinden. U hoort de verrukking bij het zien van de Steenarend. Het blijkt 'een vette waarneming' te zijn.

De Website van KNNV Amsterdam

Kent u die leuke boekjes uitgegeven door Schuyt en Co.? 'Haringen in het IJ', van 'Nonnetje tot Tonnetje', 'Champignons in de Jordaan', 'Paardenbijters en mensentreiters' of 'Sijsjes en Drijfsijsjes'? U weet dan dat er in Amsterdam bijzonder veel te vinden is aan levende organismen. Elke omgeving is

op zich natuurlijk interessant. De 101-jaar-oude-KNNV-afdeling heeft een eigen website: <http://www.knnv.nl/amsterdam>. De verscheidene werkgroepen worden afgebeeld op de homepage met een zeer herkenbaar plaatje: een uil, het KNNV-logo, een mier of een paardebloem. Die plaatjes zijn de hyperlinks naar de volgende informatie. Bijeenkomsten, waarnemingen, hun afdelingsorgaan, het Blaadjie, en veel andere onderwerpen zijn de moeite van een verloren uurtje waard. Daarna wil je wel weer naar Amsterdam komen, want 'Amsterdam heeft 't'!

Spitsbergen

Als ras-Hollander klinkt Spitsbergen voor mij als Nova Zembla. Ik droom er wel eens van Willem Barentsz te zijn. Arjan Drost helpt ons in de goede sfeer te komen via zijn website. Wij genieten mee van al het moois dat er op Spitsbergen is te zien: <http://www.natureview.nl/spits/>.

Martijn de Jonge

Wij gunnen Martijn de fantastische prijs die hij kreeg in de vorm van de 'Zilveren Camera'. Martijn heeft een

website: <http://www.martijndejonge.nl>. Daarop kan een ieder op elk moment genieten van de kwaliteiten van Martijn. Trouwens op <http://www.ameland.net/diteitland/gallery.html> vindt u zijn naam ook terug. In het dorp mijner voorvaderen, Hollum, exposeert Martijn ook. Tevens vindt u hier zeer bijzondere stukken uit museum Naturalis in Leiden. Timo Mank wist de vijf delen van Van Oort's 'Ornithologia Neerlandica' naar zijn Galerie op Ameland te halen. Ook de bekende schoolplaten gemaakt door Marinus Adrianus Koekoek zijn in de Galerie tot augustus te bewonderen.

Europa

Recente Vogel informatie uit Europa: <http://birdingineurope.tripod.com/countryreports> of: <http://birdingineurope.tripod.com/wimvader/id20.html>. U vindt onder andere gegevens uit Zwitserland, Frankrijk en Noorwegen.

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren stuur dan een berichtje. Adressen vindt u hieronder.

■ P.C. Meijer, Bakboordlaan 3, 3448 KG Woerden. Telefoon: (0348) 43 19 05, e-mail: meijerpc@worldonline.nl. Mijn website vindt u op: <http://members.tripod.com/pcmeijer>. De homepage van 'het Vogeljaar' vindt u op: <http://www.vogeljaar.nl>.

